

KERTINĖ PARAŠTĖ



Aleksandras Marčulionis

„Vieverselio daina“, 1992
Akvarėlė, guasas, 33" x 27"

Iš šiemetinės Vasario 16-osios parodos, „Dailė '92“, vykusios Čiurlionio galerijoje, Chicago'je.

Pranašystė

Bus, bus mūsų žemėj vėlei
Bus pavasaris, ir vuturėliai
Nuo grumstelių suskardens.
Vėjo verpstės saulės gijom
Vėl priverps žiedų lelijom
Ant nudžiugusio vandens.

Paupiais palinkę karklai tiesis,
Irsis dangumi valtelės šviesios,
Irsis pūko ežeruos.
Sunkios gervės supsis ore,
O sodybos kaip altoriai
Aukso žvakėm sužeruos.

Bus, bus mūsų žemėj vėlei —
Mūsų kryželių rūpintojėliai
Vėlei bus pas mus svečiuos.

Antanas Maceina (Antanas Jasmantas)

Prisikėlimo šventė

Velykos yra didžioji Dievo pažado savo žmonėms įvykdymo šventė. Jis išvedė savo tautą iš Egipto, iš nelaisvės namų. Jis ją vedė keturiasdešimt metų tyruose, kol atvedė ją į Pažadėtąją žemę. Taip Dievas išpildė savo Sandoros su žydų tauta pažadą. Dabar atėjo laikas tautai, pasitikėjusiai Dievu, jai duoti pažadą ir keliausiai ilgų, sunkių kelių į laisvę, įvykdyti Sandoros jai skirtą dalį. Įsikurti per tokių vargus pasiektoje žemėje, apsiginti nuo priešų kananiečių, užveisti sodus, sėti

laukus, dievobaimingai ir teisingai savo bendruomenę tvarkyti, gyventi santaikoje, kurti savo vaikams gerovę ir viltingą ateitį. Su atėjimu į Pažadėtąją žemę Izraelio istorija nesibaigia — prasideda tautos kūrybinis darbas pačia plačiausia prasme. Krikščioniškoji bendruomenė, savo ruožtu žvelgdama atgal į savo pirmtakės — žydų tautos išlaisvinimą iš Egipto vergijos ir jos kvietimą naujam, Dievo žmonių pasaulyje vertam gyvenimui (Nukelta į 2 psl.)

Antanas Maceina tarp religijos ir filosofijos

ANDRIUS VALEVIČIUS

Savo paskutinėje knygoje *Dievas ir laisvė*, išleistoje 1985 metais, Antanas Maceina nagrinėja laisvės sąvoką. Nors autorius nieko apie tai nemini knygos pratarė, atrodo, kad ši knyga yra tęsinys jo ankstyvesniojo darbo *Religijos filosofija*. Maceina visuomet žadėjo parašyti antrą tomo savo *Religijos filosofijai*, bet bėgantieji metai ir silpnėjanti sveikata nedavė jam progos. *Dievas ir laisvė* būtų sutrumpinta versija antro tomo. Pirmojo tomo pratarėje Maceina rašė: „Religijos filosofija yra leidžiama dviem tomis, kurių pirmasis svarsto „Religijos esmę ir religijos Dievą“, o antrasis — žmogaus laisvę ir tikėjimą.“ *Dievas ir laisvė* traktuoja visų pirma laisvės sąvoką. Dievas yra minimas todėl, kad Dievas, pagal Maceiną, yra žmogaus laisvės pagrindas, „laisvė yra Dievo paveikslas žmoguje“. Tikėjimo nagrinėjimas knygoje *Dievas ir laisvė* lieka nepalietas.

Maceina žiūri į laisvę kaip į religinę sąvoką, o religija Maceinai visuomet buvo suprantama kaip dviejų asmenybių santykis, Tu-Tu santykis. Jau vienoje iš pirmųjų savo knygų, *Jobo drama*, Maceina rašė: „Religinėje akte, kaip jau buvo minėta, susiduria du asmenys: žmogus ir Dieviškasis. Religija atsiranda tik tada, kai žmogus susitinka su Dievu, kaip asmuo su asmeniu“. Jis savo paskutiniojo knygoje *Dievas ir laisvė* Maceina vis dar mato religijos esmę kaip santykį ir teigia, kad „...laisvės esmė aiškėja, tik svarstant ją kaip religinę kategoriją, vadinasi, tik kaip santykį su Dievu“. Laisvė tad turėtų būti ne kas kita kaip santykis su Dievu ir iš tikrųjų taip ją ir galima pavadinti bet, deja, taip, kaip Maceina išnagrinėja paties laisvės vykdymą, sunku rasti tą minėtą santykį su Dievu. Maceinas laisvės sąvoką, kaip ji išdėstyta *Dievas ir laisvė*, galų gale mažai ką bendro turi su religija. Maceina, kaip beveik visi Vakarų pasaulio filosofijos atstovai, nuo Aristotelio iki Husserlio, kovoja su būtinybės problema. Beveik visi filosofai mėgsta vadinti žmogų laisvu ir visi ilgainiui susiduria su būtinybės klausimu. Reiškia, kilnus, garbingas, kūrybingas žmogaus gyvenimas gali staigiai užsibaigti kvailu atsitiktinumu, kuris įvyksta pagal kokį nors „aklą“ gamtos dėsni, kaip Šestovas, pavyzdžiui, rašo: žmogus eina šaligatviu, stogo plyta paslysta, krenta jam ant galvos ir ji užmuša. Kurgi jo laisvė tada? Tie patys filosofai vis jautė reikalingumą išaiškinti tokius dalykus, manydami, kad su racionaliu išaiškinimu žmogų išlaisvins dar daugiau. Iš tikrųjų efektas, kuris paprastai kyla, yra atvirkščias — žmogus tampa dar daugiau būtinybės pavergtu, nes stengdamasis išaiškinti būtinybę, jis ją pristato kaip neišvengiamą, dar daugiau jai nusilenkia ir šlovina jos absoliutiškumą.

Maceina rašo, kad „...laisvės paslaptį patiriame, tik apsisprendami — teigiamai ar neigiamai — savo Kūrėjo atžvilgiu“. Jeigu žmogus apsisprendžia teigiamai — ko jam rūpintis būtinybe, rūpintis tuo, kas pagal gamtos dėsnius būtų įmanoma arba neįmanoma. Ar toks žmogus, apsisprendęs teigiamai Dievui, nežino, kad Dievas viską gali ir kad su Dievu visko gali būti — kaip ir suprato Abraomas. Šitame straipsnyje bus žiūrima į tai, kaip Maceina traktuoja būtinybės problemą laisvės akivaizdoje. Pirmą dalis knygos *Dievas ir laisvė* antrojo skyriaus, kuri pavadinta „Laisvė ir būtinybė“, kaip tik duos šitam tikslui pakankamai medžiagos. Bet pirmą dar pora žodžių apie tai, kaip Maceina truputį detaliau supranta laisvę. Maceina pradeda aiškinti laisvės esmę, cituodamas Karl Rahner: „das Wesen der Freiheit ist die absolute Selbstverfügung des Subjekts ueber sich selbst“ — Laisvės esmė sudaro absoliučiai sava asmens galia apspresiti patį save. Šitą asmens galią apspresiti patį save Maceina supranta kaip asmens neaprežtąybę. Tokiu būdu žmogus ir yra Dievo paveikslas, per savo kaip asmens neribotą sprendimo galimybes. Maceina rašo: „...laisvė nėra žmogaus duomuo, net ne Dievo duomuo, o tik žmogaus neaprežtąybė. Tačiau ši neaprežtąybė yra paties Dievo įgalinama, kad jis kuria žmogų kaip Aš-būtįbe...“ Dievo akivaizdoje, t.y. absoliučios būties akivaizdoje, žmogaus laisvės išaiškinimas Maceinai nėra problema, kaip ji yra matoma *Religijos filosofijos* išvystytoje kenozės sąvokoje. Dievas kaip absoliutas visuomet save apriboja — taip atsiranda vietos kūriniui (die Schoepfung durch die Selbstbeschränkung Gottes) ir tokiu pačiu būdu žmogaus laisvė yra garantuojama. Išaiškinęs laisvę „dviasiškoje

— ko jam rūpintis būtinybe, rūpintis tuo, kas pagal gamtos dėsnius būtų įmanoma arba neįmanoma. Ar toks žmogus, apsisprendęs teigiamai Dievui, nežino, kad Dievas viską gali ir kad su Dievu visko gali būti — kaip ir suprato Abraomas.

Šitame straipsnyje bus žiūrima į tai, kaip Maceina traktuoja būtinybės problemą laisvės akivaizdoje. Pirmą dalis knygos *Dievas ir laisvė* antrojo skyriaus, kuri pavadinta „Laisvė ir būtinybė“, kaip tik duos šitam tikslui pakankamai medžiagos. Bet pirmą dar pora žodžių apie tai, kaip Maceina truputį detaliau supranta laisvę.

Maceina pradeda aiškinti laisvės esmę, cituodamas Karl Rahner: „das Wesen der Freiheit ist die absolute Selbstverfügung des Subjekts ueber sich selbst“ — Laisvės esmė sudaro absoliučiai sava asmens galia apspresiti patį save. Šitą asmens galią apspresiti patį save Maceina supranta kaip asmens neaprežtąybę. Tokiu būdu žmogus ir yra Dievo paveikslas, per savo kaip asmens neribotą sprendimo galimybes. Maceina rašo: „...laisvė nėra žmogaus duomuo, net ne Dievo duomuo, o tik žmogaus neaprežtąybė. Tačiau ši neaprežtąybė yra paties Dievo įgalinama, kad jis kuria žmogų kaip Aš-būtįbe...“ Dievo akivaizdoje, t.y. absoliučios būties akivaizdoje, žmogaus laisvės išaiškinimas Maceinai nėra problema, kaip ji yra matoma *Religijos filosofijos* išvystytoje kenozės sąvokoje. Dievas kaip absoliutas visuomet save apriboja — taip atsiranda vietos kūriniui (die Schoepfung durch die Selbstbeschränkung Gottes) ir tokiu pačiu būdu žmogaus laisvė yra garantuojama. Išaiškinęs laisvę „dviasiškoje



Vida Kristolaitytė

„Rūpintojėlių išpaštinė“, 1992
Rėšalas, 11" x 8,5"

Iš Vasario 16-osios parodos, „Dailė '92“, Čiurlionio galerijoje, Chicago'je.



Vida Kristolaitytė

Iš šiemetinės Vasario 16-osios parodos, „Dailė '92“, vykusios Čiurlionio galerijoje, Chicago'je.

arityje“ kaip asmens neaprežtąybę, Maceina pereina prie gamtinio pasaulio. Čia atsiranda dar vienas iš Maceinos dualistiškų palyginimų. *Jobo drama*je nagrinėjamas kūrybingumas, Maceina dar palyginimų tarp šventojo ir menininko; rašydamas apie žmogaus pašaukimą savo veikale *Krikščionis pasaulyje*, Maceina taip pat palygina vienuolį su pasauliečiu. Panašiai — knygoje

Dievas ir laisvė Maceina, kalbėdamas apie laisvę, išlaiko dualizmą švento pasaulio — profaniško pasaulio. Apie laisvės sąvoką dvasiniame pasaulyje jau buvo trumpai minėta. Dabar skaitytojas atsiduria profaniškame pasaulyje — tikrame būtinybės, gamtos dėsnių pasaulyje, kur prasideda tikra kova dėl laisvės, nes reikia, kad Dievas žmogaus neriboją, bet pasaulis jį riboja.

Sutikdamas su Heidegger'iu, Maceina tvirtina, kad mes esame „pasaulį pasiūti arba „nušviesti“ (geworfen)“. Jis rašo toliau: „Todėl mūsų problema yra ne kaip iš šios būklės vaduotis (platonizmas), bet kaip, joje liekanti ir buvojanti, vykdyti savo laisvę“. Ir čia atsiranda pirmą kartą būtinybės problema: „nes būti pasaulyje ir būti laisvam yra priešingybės, išskiriančios vieną kitą“. Fizinis pasaulis „būna pagal aklos būtinybės principą. Būtinybė valdo visus gamtos veiksmus, visus jos įvykius, visą jos išvystymą“. Maceina čia net ir cituoja marksistą filosofą G. Plechanovą, kuris yra pavadinęs pasaulį „tamsia fizinės būtinybės karalyste“. Maceina teigia, kad gamtiniame pasaulyje negali būti jokios laisvės, nes šitame pasaulyje nėra jokio Aš ir jokio Tu, nėra jokio laisvo santykio tarp laisvų asmenybių:

Gamtą yra būtinybės erdmė, ir šioje erdmėje tenka mums buvoti; mums kaip laisvė esančioms ir laisvę vykdančioms būtybėms. Betgi būtinybė yra laisvės priešingybė; kas veikia būtinai, tas savaime veikia nelaisvai. Kaip tad galime vykdyti laisvę tokioje erdvėje, kuri yra apspresita nelaisvės? Kokia prasme yra ryšium su gamta kaip būtinybės erdme?!

Nugalėti būtinybę, pagal Maceiną, nėra kaip, nes „...gamtos jėgų, veikiančių pagal būtinybės principą, žmogus negali nei panaikinti, nei pakeisti“. Priėjęs tokios išvados, Maceina pradeda ieškoti pateisinimų būtinybei, pateisinimų šitai „tamsiai fizinės būtinybės karalystei“. Staiga „aklas būtinybės principas“ tampa „simpatiškesnis“, nes gamta pasidaro „pati pirmučiausia ir pati aplinkiausia žmogaus aplinka“ ir „žmogus pasaulio gamtos prasme ne palikti negali; palikti pasaulį reikėtų mirti“. Bet vėl kyla laisvės problema, kur visgi yra žmogaus laisvė? Maceina dar nori mus truputį pagąsdinti rašydamas: „tai atrodo, kad, buvdamas pasaulyje, žmogus negalys nė svajoti apie savo laisvės vykdymą. Aklu savo dėsingumu būtinybė sunaikinti bet kokį mūsų laisvės ryšį“. Galų gale Maceina atranda skylutę, pro kurią jis mano, kad žmogus gali pralįsti ir nuo būtinybės išsilaivinti. Jis tęsia toliau:

Bet ir vėl: argi kultūros — mokslo ir technikos pažanga nėra nuolatiniis žmogus laisvėjimas? Ar civilizuotas mūsų meto žmogus nėra laisvesnis, negu pirminis medžiotojas ar augmenų rinkik? Niekas negali neigti, kad gamta yra valdoma būtinybės. Bet ir taip pat niekas negali neigti, kad žmogus istorijos eigoje nuolat išlaisvinasi iš šios gamtinės būtinybės. Kur tad rasti išeitį iš tokios gana keblios dvijulės?!

Prieš parodydamas skaitytojui išeitį, Maceina pirmą padaro trumpą istorinį lankstą per Hegel'į ir žiūri, kaip pastarasis regėjo išlaisvinimo iš būtinybės problemą.

Hegel'ui laisvė buvo pažinta būtinybė. Žmogus yra laisvas tada, kai suvokia būtinybę, ir veikia pagal jos reikalavimus. „Esame nelaisvi tol, kol būtinybė glūdi anapus mūsų sąmonės šviesos, vadinasi, kol ji yra akla. Prasvitusi gi mūsų sąmonėje, ji virstanti laisve“. Maceina rašo, kad tokių bruožų yra krikščioniškoje etikoje: paklusti Dievo valiai reiškia būti laisvam; jai priešintis reiškia pasivergti. Panašiai yra ir su Kant'o kategorišku imperatyvu — paklusti imperatyvui yra laisvė. Net ir Marksas yra rašęs, kad laisvė yra suvokta būtinybė.

Maceina priešinas visoms tokioms sampratomis, nes „...asmeninis apsisprendimas yra pakenkiamas bendriniam įstatymui... Asmuo kaip laisvės subjektas čia niekur neišvengia aiškės; jis čia niekur neparodo turįs aną absoliučią galią apspresiti patį save“. Toliau, pavadinti laisvę pažinta būtinybe Maceinai yra per paprasta ir per pasyvi išeitis. Jis klausia, „ar akmuo, krisdamas žemėn, būtų laisvas, jei žinotų, kad krinta? Hegelišką atsakymą būtų — taip. Maceina tęsia toliau, „o kas jeigu kristų ne akmuo, bet lakūnas, kuris iššoko iš lėktuvo ir kurio parašius tas laisvės išsiskleidė?“

Akmuo ir lakūnas krinta pagal tą patį traukos dėsni. Objektivi būtinybė jiems abiem yra ta pati. Skirtumas tik tas, kad akmuo šios būtinybės nepažįsta ir net nežino, kad krinta. Lakūnas gi žino, kad

(Nukelta į 2 psl.)

Maceina tarp religijos ir filosofijos

(Atkelta iš 1 psl.)

krinta, kodėl krinta ir kuo jo kritimas baigsis. Tačiau jei šis žinojimas padarytų lakūną laisvą, tuomet laisvė reikštų ne ką kita, kaip susitaikymą su savo likimu ir todėl grynai pasyvų būtinybės priėmimą.¹⁷

Susitaikyti su būtinybe Maceinai dar nereikia vykdyti savo laisvę, nes tokiu atveju būtinybė dar vis valdytų mus, o ne mes būtinybę. Maceina ieško atsakymo, kuris parodytų žmogų aktyvesniu, kad likimas priklausytų ne tik nuo būtinybės, ir kad žmogaus pastangos turėtų reikšmės: „Iššokęs iš lėktuvo lakūnas yra laisvas ne tada, kai žino, kad jis krinta ir su savo padėtimi susitaiko, bet tada, kai jo parašiusas išsiskleidžia. Nes tik išsiskleidęs parašiusas įvykdo tai, ko lakūnas nori“.¹⁸ Parašiusas vaizduoja žmogaus gamtos apvaldymą. Žmogus atsako į žemės trauką oro atsparos parašiotu. Su parašiotu lakūnas apvaldo žemės trauką pagal savo pageidavimą. Aišku, kad taip padaryti jis turėjo būtinybę pažinti, bet kas Maceinai dar svarbiau, jis ją aktyviai pertvarkė;

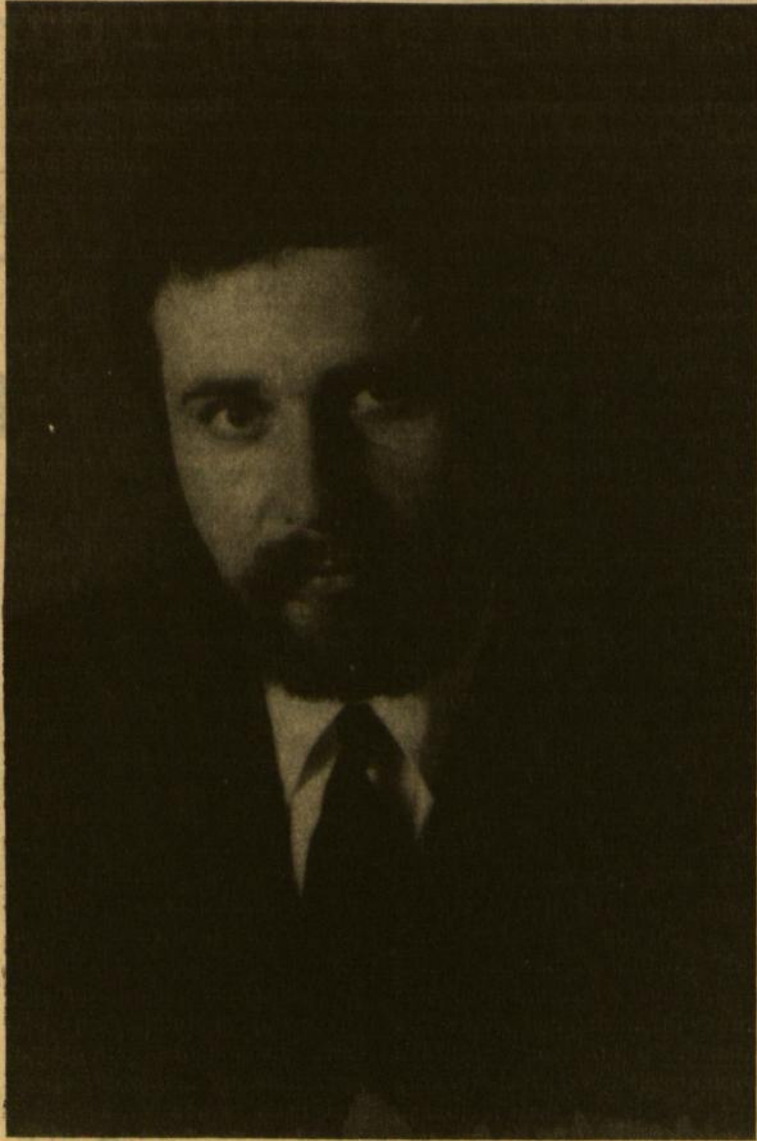
Tai reiškia: ne subjektyvus būtinybės pažinimas padaro žmogų laisvą gamtos atžvilgiu, bet pažinimo vedamas veikimas, pertvarkant būtinybę pagal žmogaus valią. Kelias į laisvę gamtiniam pasaulyje eina per šio pasaulio apvaldymą žmogiškąja veikla.¹⁹

Reiškia tad, kad būtinybė pasidaro laisvės pagrindas. Žmogus, kad pasijustų laisvas, pirma turi būti pavergtų. Maceina vėl cituoja Plechanovą, kuris teigia, kad „laisvė be būtinybės yra negalima“. Ir Maceina galų gale nusilenkia prieš būtinybę ir ją šlovina, knygoje perduodamas Plechanovo teigimo tris dalis:

(1) *Laisvė reikalauja, kad mūsų veiklos pagrindai būtų tikri... Laisvai vairuoti automobilį galime tik tada, kai esame tikri... (2) Daikto veikimu esame tikri tada, kai jo veiklos padarinius iš anksto pramatome... Nes kol nežinome, kaip daiktas veikia, tol jo atžvilgiu negalime savo laisvės reikšti... (3) Pramatyti daikto veiklos padarinius galima tik tada, kai daiktas veikia būtinai. Jei daikto veikimas būtų laisvas ar tik atsitiktinis, mes nežinotume, ar laukiamas padarinys iš tikro įvyks, gi šis nežinojimas sunaikintų mūsų laisvę.²⁰*

Galų gale išvedama, kad „laisvė pasaulyje gali būti vykdoma, tik remiantis jame veikiančia būtinybe. Laisvi galime būti tik tokiaime pasaulyje, kuris pats nėra laisvas“. Ir: „Žmogus apvaldo gamtą tuo, kad jis teikia būtinybei naują linkmę ir diegia jai naują prasmę. O tai jis pajėgia, tik pažinęs būtinybės dėsnius. Pažinta būtinybė yra laisvės prielaida, o pertvarkyta būtinybė yra laisvės tikrovė“.²¹

Būtinybės pertvarkymą Maceina vadina kultūra. Čia jis grįžta prie temos, kurią jis ištais išdėstė savo knygoje *Krikščionis pasaulyje*, kurioje kultūros ugdymas yra šventas žmogaus pašaukimas. Maceina nori parodyti, kiek žmogus galingsnis už gyvulį — gyvulys negali pertvarkyti būtinybės, o žmogus gali, ir būtinybės arba gamtos jo pertvarkymą Maceina vadina kultūra. Kyla klausimas, ar būtų galima pavadinti žmogaus gamtos pertvarkymą, t.y. jos užtersimą, miškų nukirtimą, gyvulių ir žuvų išnaikinimą — kultūra? Labai abejotina, ar „mokslo ir technikos“ pažanga gali būti nuolatinis žmogaus laisvėjimas. Žinoma, kai kuriais atvejais žmogus išsilaivina, bet tuo pačiu metu užsikrauna ant savęs tiek daug naujų pavojų. Medicinos išradimai prailgina žmogaus gyvenimą, bet antra vertus,



Dr. Andrius Valeičius, Sherbrooke universiteto Kvebeke, Kanadoje, teologijos ir filosofijos profesorius.

visa chemija, kuri yra šiandien dedama į maistą, ji vėl silpnina ir nuodija. Branduolinė fizika yra naudingai vartojama medicinoje ir, pagal kai kurių nuomonę, yra ekonomiškesnis ir švaresnis elektros šaltinis negu anglis, bet kita vertus, mums gresia Černobylio, kurio kenksmingos pasekmės dar nėra išmatuotos. Maceina klausė, „ar civilizuotas mūsų meto žmogus nėra laisvesnis, negu pirminis medžiotojas ar augmenų rinkikas?“ Kažkodėl mes Vakarų pasaulyje manome, kad esame, palyginti, laisvi, turėdami dirbti tik aštuonias valandas į dieną. Neaišku, kokia buvo pirmųjų medžiotojų darbo diena, bet Kanados indėnų darbo diena susidaro tik iš trijų ar keturių valandų. Pietų Afrikos filmas „The Gods Must be Crazy“, kuriame yra išties palyginimų tarp Vakarų civilizacijos ir afrikiečių laukinių gyvenimo, kelia klausimą: ar mes iš tikrųjų išmintingi esame, jeigu esame sukūrę visuomenę, kurioje reikia siųsti mūsų jaunimą į institucijas iki 25 metų amžiaus vien dėl to, kad jie išmokytų išlikti gyvi šioje visuomenėje? Kaip minėta, Maceina rašo, kad, „...niekas negali neigti, kad žmogus istorijos eigoje nuolatos laisvinasi iš šios gamtinės būtinybės“.²² Šiandien vis labiau aiškėja, kad taip nėra. Žmogus vienur išsilaivina, bet gamtinė būtinybė kitur atsikeršija. Vidaus degimo variklio išradimas išlaisvina žmogų iš lėto keliavimo — bet mašinų dujos jam šiandien neduoda laisvai kvėpuoti ir net griaua senų miestų architektūrinius paminklus. Galų gale, jeigu žmogus istorijos eigoje nuolatos laisvinasi iš šios gamtinės būtinybės, kur tada bus jo laisvė, kada visiškai išsilaivins, nes, kaip jau esame girdėję Plechanovą, „laisvė be būtinybės yra negalima“.

Kultūros kūrimas arba būtinybės apvaldymas tampa istoriniu procesu ir laisvė taip pat pasidaro istoriniu procesu: „Būtinybės apvaldymas nėra atskiras, čia pat baigsis veiksmas, bet istorinis veiksmas, einas iš vienos kartos į kitą, perteikdamas pasiektus laimėjimus, kaip bendrąjį žmonių paveldėjimą. Nuosekliai tad ir laisvės vykdymas pasaulyje virsta nepertraukiamu vyksmu. Žmonijos istorija yra jos laisvės istorija...“²³ Reiškia, kad žmogus šiandien yra laisvesnis už patį Adomą, kuriam viskas buvo su-

teikta — ir gyvuliai, ir augalai, ir medžių vaisiai.

Per kultūrą būtinybė įgyja tikslą ir prasmę. Ji nustoja būti akla. „Be kultūros pasaulio būtinybė liktų betikslė ir beprasmė, o laisvė būtų tik galia apsispręsti be konkretaus apsisprendimo“.²⁴ Antra vertus, Maceina niekur nekelia klausimo — o gal kultūra, bepertvarkydama būtinybę, kaip tik ją nuprasmina, tyčia erzina ir ardo? Gal Maceina negali klausyti tokio klausimo, nes jis mato kūrybiškumą kaip dieviškąjį pašaukimą. Deja, labai dažnai savo kūrybingumą žmogus tik ardo dieviškąją gamtos harmoniją — kurią anų laikų pirminis medžiotojas ar augmenų rinkimas ne ardė, bet labiau stengėsi prie jos pritapti. Tikslas čia nėra neigti tokio kultūrą arba kūrybingumą, bet daugiau perspėti, kad nereikėtų iš jų padaryti absoliutų ir būtinai tiesiogiai risti juos su Dievu. Aišku, kad žmogus turi kažkąpa veikti pasaulyje, visų pirma dėl savo išlikimo, bet ar šitas jo veiksmas yra dangiškas pašaukimas? Kas žino! Dievas yra anapus ir mes tik galime spėlioti, ar mūsų veiksmas jam patinka, ar ne.

Šis kultūros „šventas“ brožas ir padaro laisvę religinę sąvoką. Grįžkime atgal prie šito straipsnio pradžios, kur laisvę nagrinėjome grynai dvasiškoje plotmėje, kur jina buvo aiškinama kaip Dievo įgalinta žmogaus neaprėžtė, kurioje žmogus yra suprantamas kaip Aš-būtybė. Pasaulyje laisvė tampa religine kategorija, kai jina yra suprantama kaip Dievo veiklos plėtimas pasaulyje. Žmogus yra Dievo pašauktas kurti kultūrą pasaulyje ir, kaip jau buvo minėta, — kultūra yra būtinybės pertvarkymas arba laisvė. Reiškia, kad laisvė ir kultūra yra tas pats dalykas ir tas, kuris naudojasi savo laisve, tuo pačiu laiku ir ugdo kultūrą. Ir kodėl ne, kiekvienas įdvasintas tvarinys turi instinktą gyventi — tai yra jo prigimties principas. Kai vienas kitą nužudo — ar galima tai vadinti kultūra? Kai žmogus pasinaudoja savo laisve nusižudyti, irgi galima tai vadinti kultūra, nors sunku suprasti, kaip tai galėtų būti Dievo veiklos pasaulyje išraiška.

Maceinos tikslas, rašant apie laisvę ir būtinybę, buvo dar sykį parodyti, kad žmogus nuo pasaulio yra neatskiriamas, nes „...tarp žmogaus ir pasaulio

esama vidinio atitikmens, kilusio iš paties dieviškojo kūrimo. Nes Dievo kūrinys yra ne tik žmogus kaip Aš-būtybė, bet ir pasaulis kaip šios būtybės buvimo erdvė“.²⁵ Ir „Žmogus, mąstomas be pasaulio, darosi bejėgis, kadangi neturi objekto savai laisvei įkūnyti“.²⁶ O kodėl? Ar laimingam žmogui būtinai reikia pasaulio, kad savo laimę įkūnytų? Arba, kas jeigu žmogus pakliūva į tokią padėtį, kur beveik nieko negali pats nuspręsti ir įvykdyti, kaip, pavyzdžiui, vergo. Ar vis tiek jis nėra vadinamas laisvu savo žmogiškume? Kiek jam galimybių yra duota kurti kultūrą? Vis vien Maceinai žmogaus būvis pasaulyje yra pasiuntinybė; pasaulis jam nėra dvasios kalėjimas, ir „nėra nė buvimojas asarų slėnyje, kaip ji interpretuoja platonizmo, o iš dalies ir manicheizmo vis dar nepamiršusi krikščioniškoji asketika“.²⁷

Laisvė kaip religinė sąvoka tada nėra tiesiogiai religinė sąvoka, bet antraeilė. Žmogus yra Dievo pasiūstas kurti kultūrą, kuri tad igauna šventų brojų (nes jina beveik Dievo imperatyvas, nors ir nesanti dekalogo) ir ta pati kultūra ir yra laisvė. Laisvė tad yra religinė sąvoka, nes laisvė yra žmogaus pasiuntinybė. Reikia irgi nepamiršti, kad laisvė irgi yra pažinta būtinybė. Reiškia, kad kultūra yra laisvė ir pažinta būtinybė, arba pažinta būtinybė yra kultūra, laisvė ir t.t.

Kritiška apžvalga

Maceina, stengdamasis pateisinti būtinybę ir ją suderinti su laisve, šauna pro šalį. Jeigu laisvė yra tikrai religinė sąvoka, tai jai nereikia ieškoti pateisinimų prieš būtinybę. Religijos pagrindas yra tikėjimas, ir tam, kuris tiki, būtinybė nesukelia problemų, nes jis žino, kaip parašyta evangelijoje: „Su Dievu viskas yra įmanoma“. Jo visa viltis yra pagrįsta Dievu. Jis žino, kad jam nereikia ieškoti pateisinimų prieš būtinybę, nes pati būtinybė, kaip ji mums dažniausiai yra pristatoma, t.y. logikos ir gamtos dėsnių forma, irgi yra žmogaus kūrinys. Ar gamta kada nors yra skelbusis, kad ji yra tvarkoma pagal gamtos dėsnius? Niekuomet, gamtos dėsniai yra žmogaus sukurta struktūra. Laisvas yra tas, kuris tai žino, kad būtinybė, priešpastatyta Dievui, tampa bereikšmė, kad su Dievu viskas yra įmanoma — ir mirusiųjų prisikėlimas, ir ejimas vandens, ir minios maitinimas, turint tik keletą kepalų duonos ir keletą žuvų. Nusilenkimas prieš būtinybę yra klasikinis filosofijos brožas. Filosofas niekuomet negali sau leisti lauzyti logikos arba racijos. Buvo laikas, kai teolo-

gai buvo nepriklausomi nuo filosofų vargų ir ydų, pateisindami savo argumentu bibliškomis citatomis — jie būdavo tikrai laisvi — religine prasme. Šiandien, deja, jie yra tapę mokslo ir filosofijos tarnais, stengdamiesi viską racionaliai išaiškinti ir tikinčiam pristatyti.

Geras pavyzdys yra stebuklai. Anksčiau stebuklai buvo aiškinaimi kaip gamtos dėsnių laikinas nutraukimas.

Dabar teigiama, kad Kristus ne prisikėlė žodiška prasme, bet greičiau perkelta prasme. Kristaus prisikėlimas buvo Bažnyčios pradžia, jos įsteigimas. Teologai net ir nelaukia, kad žmogus tikėtų žodiškai į jo žengimą į dangų. Kristaus žengimą į dangų irgi reikia suprasti perkelta prasme — metaforiškai, simboliškai. Racionaliai išaiškintas stebuklas daugiau nėra stebuklas. Jis greičiau yra tada, kai įvyksta gamtos dėsnių lūžis, kaip tik kada visos logiškos kategorijos yra ignoruojamos, ir yra kuo stebėtis. Tokie dalykai reikalauja tikėjimo, ir tikrai laisvas yra tas, kuris tiki „nematęs“.

Todėl yra klaidinga vadinti Maceiną teologu. Jis dažnai rašo teologinėm temom, bet jo priėjimas ir metodas yra filosofinis. Niekas nenori abejoti, ar Maceina buvo tikintis, ar ne — bet faktas lieka, kad Maceina pasilieka racionalistui, kuriam labai sunku atlikti Kierkegaard'o tikėjimo šuolį iš filosofijos šviesos į teologijos tamsybę. Maceina pavadina laisvę religinę sąvoką, bet problema yra ta, kad jis nėra pakankamai radikalus savo paaiškinimuose. Jis nori išgelbėti racionalumo taiką, jis nenori per daug šokiruoti. Jis nenori tapti Dostoevskio *Užrašų iš pogrindžio* herojum, kuris desperatiškai skelbia: du ir du nesudaro keturių. „Jūs aiškinatė gyvąjį žmogų pagal formules, bet formulė nėra. Man tai du ir du nesudaro keturių“. Maceina, koks jis bebuvu gilus ir pasišventęs krikščionis, yra linkęs aiškinti pagal formulę, ir galų gale gauname rezultata, kuris dažnai pasirodo „zu schoen um wahr zu sein“.

Maceinos laisvės aprašyme yra ne tik neaiškumų ir tuščių tarpų, bet net ir prieštaravimų, pagrindinis kurių yra, kad būtinybė yra reikalinga laisvei, bet antra vertus, žmogus savo laisve nuolat iš būtinybės išsilaivina. Maceina net vadina šitą išsilaivinimą istoriniu procesu, kuris turėtų, manytumėm, kada nors išsipildyti. Bet kur ir kada, ir kas tada bus su žmogum, atsiradusiu be būtinybės, be pasaulio? Gal žmogaus pašaukimas tada pasibaigs ir jis susivienys su Dievu? Jeigu taip, tai Maceina labai ambicingai įžvelgė ateitį. O Kristus pasakė, „Ar Žmogaus sūnus ras tikinčiųjų, grįžęs į žemę?“ Pagal Maceinos sistemą, jeigu kultūrinis progresas tęsis toliau

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

nimui, ta pačia metine pavasario švente dalyvauja pačioje didžiausioje savo tikėjimo paslapyje. Tai Dievo galutinė pergalė prieš visas tamsiąsias pasaulio jėgas, naikinančias mus iš lauko, nešamas iš kitur mūsų priešų, veikiančias mūsų pačių širdyse. Tai pergalė ir prieš nuodėmę, ir prieš mirtį, įvykdyta Viešpaties Jėzaus Kristaus prisikėlimu.

Štai pirmosios Velykos, kurias švenčiame jau be tokios įtampos ir širdgėlos dėl Lietuvos, kokia lydėjo šią džiaugsmingą krikščioniškojo pasaulio šventę mums tiek daug metų. Anksčiau, sveikindami vieni kitus su šv. Velykom, visad dalijomės viltim, kad kelsis ir Lietuva. Pagaliau — tikrai linksma diena mums nušvito. Išaušo tas Velykų rytas ir mūsų tautai, kurio taip ilgai laukėme, užlejo mus džiaugsmas, kurio visi troškom.

Bet ir mums istorija nesibaigia su nepriklausoma ir laisva Lietuva. (Nors gal kartais, atrodo, to beveik ir geistumėm — mes visi pavargę nuo ilgų metų nedalios, rūpestio, sielvarto, mes išsisėmę po beveik ketverių metų Atgimimo pastangų, pavojų, ir kieto darbo. Kodėl tad nėra dabar mums skirtas patvarus ir ilgalaikis džiaugsmas mūsų išsilaisvinimu ir mūsų pergale?) Pajuskime, kaip Antanas Maceina mums įtaigiai kalbėjo, jog esame Dievo bendrininkai. Atsakingi už pasaulį, o jei už pasaulį, tai visų pirma už savo tautą — jos gyvastį, jos teisingą visuomeninę santvarką, jos apšvieta, jos kultūrą ir jos dorovę, jos vargšus, nelaimin-

nenutrauktas — tikinčiųjų bus ir bus, negali nebūti.

Žinoma, žmogui reikia kurti kultūrą, bet iš kur jis gali žinoti, kad tą kultūrą kuria jis, kuria ir ugdo, yra teisinga ir naudinga? Maceina lieka idealistas. Jo klaidą knygoje *Dievas ir laisvė* buvo teisinti būtinybę ir ją paremti laisvę. Laisvė yra grynai dvasinis reiškinys — o jei norima, tikėjimo klausimas. Laisvė yra religinė sąvoka, kaip Maceina sako, bet kita prasme, negu jis ją pristato.

Net ir Maceinos išeities taškas, kai jis cituoja Rahner'į, „das Wesen der Freiheit ist die absolute Selbstverfuegung des Subjekts ueber sich selbst“ (laisvės esmė sudaro absoliučiai sava asmens galia apspręsti patį save) yra klaidingas. Laisvės esmė negali būti sprendime, nes praktiškame gyvenime mes ne visuomet esame laisvi laisvai spręsti. Laisvės esmė greičiau būtų mūsų viltyje arba mūsų tikėjime. Abingai įžvelgė ateitį. O Kristus pasakė, „Ar Žmogaus sūnus ras tikinčiųjų, grįžęs į žemę?“ Pagal Maceinos sistemą, jeigu kultūrinis progresas tęsis toliau

guosius ir nuskriaustuosius. Mūsų atakomybės vykdymas — pagrindinė sąlyga laisvam, teisingam ir šviesiam visų lietuvių ir kitų tautybių Lietuvos piliečių ateities gyvenimui.

Lietuva pergyveno žiemą, kuri galėjo būti itin pavojinga. Lietuvai grėsė ne tik šaltis, bet taip pat ir būriai ginkluotų vyrų, kurie nuolat savo ginklais žvangino ir ultimatumus kėlė. Tačiau ir tie Raudonosios armijos būriai yra šiuo metu dalis tos realybės, kurioje statoma ateities Lietuva. O šią ateities Lietuvą stato netobuli, pavargę, susierzinę, ne visada vieni kitiems pakantūs, o vis tiek tokie mieli žmonės. Gal tai ir tinka prisiminti Velykų rytą, nes galbūt mes, krikščionys, esame tie, kurie įstengia gyventi su netobula realybe — ir pasaulyje, ir mūsų valstybės, ir mūsų pačių — netgi ir Viešpaties prisikėlimą švęsdami. Už ją niekam neprivalėdami keršyti (nei Dievui, nei savo broliams), bet ne tik ją geresnę kurti, o taip pat ir jos apgriautą ir apardytą šventumą, Maceinos žodžiais, atstatyti. Galutinę pergalę kaip prieš mirtį, taip ir prieš nuodėmę užtikrina Dievas. Mes nepriivalom įsivaizduoti, kad tai mūsų rankose. Todėl ir dabartinę Lietuvą priimkime ne su desperacija ar pagieža, kad ji nėra tokia (bent šiuo metu), kaip mes savo sąjone norėtumėm, bet kaip didelę, brangią ir iš tikro šventą dovaną. Už jos tolimesnę ateitį, be abejo, atsakingi mes patys, bet tą atsakomybę įstengime vykdyti tik Velykų rytą Prisikėlusio Viešpaties dėka „vargšams sužibėjusios vilties“ apšviesti.

(a. a. II.)



Algimantas Jankūnas

is Lietuvių fotografijos parodos tematinės dalies „Šventės“ 1990 metais Čiurlionio galerijoje, Chicago'je.

Šv. Velykų rytą

(Nukelta į 4 psl.)

Lietuvių liaudies dainų koncertas Havajuose



Žymioji lietuvių liaudies dainų atlikėja Veronika Povilionienė po sėkmingo koncerto Havajų universitete.



Veronika Povilionienė su lietuvaite, misioniere sesele Serafina (Marija Maziliauskaitė), kuri iš visų lietuvių Havajuose yra išgyvenusį ilgiausiai – nuo pat 1937 metų.

Nuo šių metų vasario vidurio Havajų universitete, skelbimų lentelėse ir plakatu vitrinose, pasirodė ryškių spalvų lapai, ir jau iš tolo buvo galima įskaityti – „Lithuanian Music“ ir „Veronika Povilionienė“. Publika buvo kviečiama atsilankyti ir pasiklausyti dainų iš tos šalies, kuri pati pirmoji spruko iš Sovietų Sąjungos. O tas dainas padainuos Lietuvos žinomąsias liaudies dainų atlikėjas – Veronika Povilionienė. Plakate buvo pažymėta, jog koncertą ruošia Havajų universiteto Muzikos fakultetas ir Havajų lietuvių bendruomenė.

Kovo 6 dieną, 8 val. vakare, jauki Muzikos fakulteto koncerto salė buvo pilna žiūrovų, dauguma muzikos fakulteto profesorių ir studentų. Aišku, buvo ir lietuvių, kurie atėjo Veronikos pasiklausyti antrą kartą, nes jau buvo jos sužavėti per Havajų lietuvių Vasario 16-tos minėjimą.

Dainininkę pristatė Elena Aglinskienė, paaiškindama, jog Veronika Povilionienė, jau keletą metų iš eilės Lietuvos žmonių apklausinėjimuose vis laimi „labiausiai gerbiamos ir mėgiamos dainininkės“ titulą. Jinai visur žinoma ir pripažinta kaip geriausia liaudies dainų atlikėja, ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. 1988 metais, kai Amerika importavo iš visos Tarybų Sąjungos geriausius liaudies dainininkus į Vašingtoną ruošiamą Smithsonian folkloro festivalį, Veronika buvo viena iš tų 34 pasiųstųjų dainininkų. 1989 metais, kartu su etnografiniu ansambliu „Ratilio“, Veronika Povilionienė apskriejo beveik visas rytines ir vidurio Amerikos lietuvių kolonijas. O po to dar vieną vasarą pakeliavo po Amerikos ir Kanados stovyklas, pamokydama jaunimą dainų, šokių ir žaidimų. Prieš metus jinai aplankė Australijos lietuvių kolonijas, o dabar dažnai atstovauja Lietuvai įvairiuose Europos festivaliuose.

Veronika, gimusi 1946 metais, augo Dzūkijoje, kur dar buvo gyva dainavimo tradicija, ir jinai daug dainų išmoko savo gimtajame Kapčiamiestyje. Bet kai 1964 metais atvažiavo į Vilnių studijuoti universitete, liaudies daina daug kur buvo čia lyg ir užmiršta. Tačiau Veronika vis vien dainavo, ir dabar daug kas pripažįsta, jog tas Veronikos atvažiavimas į Vilnių su savo dainomis buvo pirmasis impulsas senosios dainos atgimimui. Po to daug kur Lietuvoje pradėjo dygti etnografiniai ansambliai. Bet Veronika buvo viena iš pirmųjų, kuri liaudies dainą išnešė į sceną ir visus nustebino tos dainos grožiu, paprastumu ir gilumu.

Lietuvoje išleistos jau kelios Veronikos plokštelės ir jinai pasirodžiusi dokumentiniuose filmuose ir daugybėje televizijos programų. Daug metų dirbo su folkloro teatru Liaudies buities muziejuje Rumšiškėse ir tenai organizavo tradicines kalendorines šventes. Jinai savyje sukaupus tikrai nuostabių mūsų tautos liau-

dies kūrybos lobį ir yra vienintelė, kuri moka taip sėkmingai jį perduoti bet kokiai publikai.

Koncerte, po pristatymo, Veronika pati prabilo į publiką – lietuviškai paaiškindama, jog ši vakarą su dainomis jinai perbėgs visą žmogaus gyvenimą, nuo vaikystės lopšinių iki laidojimo raudų. Į tą dainų pyne jinai įtraukė ir darbo, ir jaunimo, ir istorinių dainų, kiekvieną įdomiai pristatydama ir nurodydama, kurios senesnės, kurios naujesnės, arba kuriam Lietuvos kampui jos būdingos. (Veronikos paaiškinimus ir dainų tekstus vertė E. Aglinskienė). Programa labai gražiai pailustravo liaudies dainos raidą muzikinėje perspektyvoje ir tai pat subtiliai, bet labai efektingai, paryškino Lietuvos kultūrinę ir politinę istoriją. Tai bene vienas iš geriausių būdų svetimtams pristatyti mūsų savitą kultūrą ir istoriją.

Per jiems suteiktą pramogą – nes Veronika tikrai gražiai dainavo – svečiai išgirdo seniausią indo-europiečių kalbą, o kartu sudainuodami sutartines, išgirdo vieną iš seniausių polifoninio dainavimo pavyzdžių. Pamatė kankles ir sužinojo, jog tas vien tik baltams būdingas instrumentas, ko gero, senovėje turėjo ir tam tikrą maginę-ritualinę reikšmę, palaikant ryšį su mirusiųjų pasauliu. Raudų tekstais buvo pristatyti senųjų baltų pomirtinio gyvenimo tikėjimai, o darbo dainomis labai ryškiai parodyta žemdirbio gilus ir net paslaptingas ryšys su gamta. Jautrumą gamtai taipgi persunktos jaunimo ir vestuvinės dainos. Aplamai, žmogaus ir gamtos sugretinimas dainose la-

bai akivaizdžiai parodo lietuvių glaudų ryšį su gamta ir juos supančia aplinka. O dabartinė svetimtautių publika, labai susirūpinusi ekologija, šias temas tikrai pozityviai ir jautriai įvertino.

Karinės-istorinės dainose publika išgirdo mūsų sunkesnę istorinę būklę ir tautos ryžtą nepasiduoti stipresnių kaimynų įtakai ir valiai. Ryžtas būti laisvais ir nepriklausomais taipgi pasireiškė partizanų ir Sibiro tremtinių dainose. Bet net ir kovų dainos vis tiek persunktos asmeniniu liūdesiu ir lyryniu švelnumu. O Sibiro lopšinės žodžiai, kur nušalusioms rankoms vaikelis prašo mamytės duonos ir pienelio, ko gero, svetimiems perdavė tremties tragedijos esmę daug geriau negu šimtas paskaitų ta tema.

Po programos ne vienas kitą tautis pasisakė, jog jie patys yra

nustebę, kad per pusantros valandos programą tiek daug išmoko apie anksčiau jiems visai nežinomą kultūrą. Ir kad ta „pamoka“ buvo tokia maloni ir įdomi. Keli net pasisakė, jog kultūros praeities supratimas jiems padėjo geriau suvokti ir dabartinių politinių įvykių eigą. Vienas net prasižavė: „Dabar aš suprantu, kodėl Lietuva pirmoji spruko iš Sąjungos ir kodėl ji tai padarė dainuodama!“

Šis koncertas buvo Havajų Lietuvių klubo pirmas bandymas išeiti į viešą amerikiečių publiką. Pasisekimas visus maloniai nustebino. Didžiausia padėka čia Veronikai, nes jinai tikrai nepamainoma Lietuvos kultūros ambasadore. Jos profesionali kredencialai įtikino universiteto muzikos fakulteto narius, kad reikia suorganizuoti salę ir išplėsti reklamą. Jau minėjom ryškius plakatus, kurie buvo iškabinti

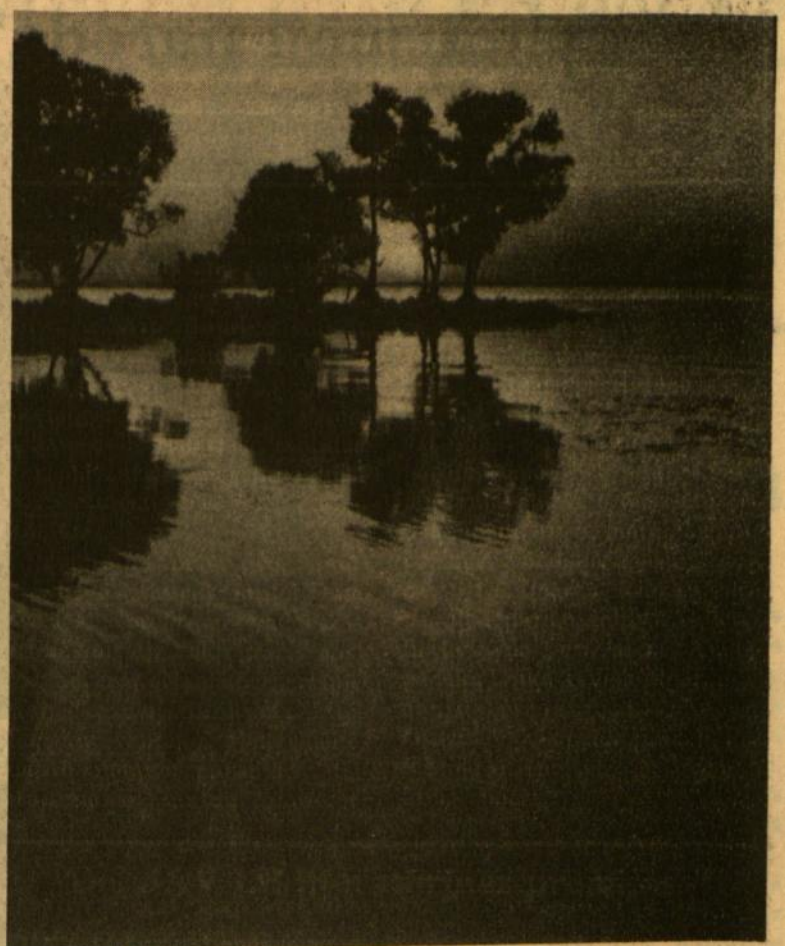
universitete. Savaitę prieš koncertą Veronika ir E. Aglinskienė lankėsi universitete ir pristatė lietuvių liaudies muziką etnomuzikologijos studentams. Gerai apgalvota ir vykdyta prieš koncertinę veiklą ir reklama pagrindė koncerto sėkmę.

Tokio pobūdžio Havajų kolonijos pirmą viešą įvykį aprašome smulkiau, nes norime paskatinti ir kitas lietuvių kolonijas nepabijoti išeiti į viešesnę areną su mūsų profesionaliais menininkais iš Lietuvos. Dažnai mes juos pasikvietę pristatom tik saviems, savo parapijų salėse. Galėtumėm juos parodyti ir svetimtautiems. Bet pirmiausia turime būti ištikinę tų menininkų profesiniu lygiu. O tokį užtikrinimą gali duoti tos ar kitos srities žinovai. Pavyzdžiui, kadangi E. Aglinskienė pati yra liaudies kultūros mokslininkė ir jau ilgai seka Lietuvos folklorinį gyvenimą, jinai visur galėjo Veroniką ir jos repertuarą tinkamai pristatyti. Panašiai galėtų padaryti ir kiti Amerikos lietuvių muzikai, choreografai, menininkai arba teatro žmonės. Reikia žinių, ryžto ir organizacinės jėgos.

Po koncerto Havajuose Veronika iškeliavo į San Francisco, kur šeštadienį, kovo 14, atliko programą estams, latviams ir lietuviams jųjū metinėje Baltijos šventėje. O kovo 15-tos rytą Veronika jau skrido į Los Angeles dalyvauti tos kolonijos Kovo 11-tosios minėjime.

Pas mus Havajuose dar ilgai skambės lietuviška liaudies daina, Veronikos palikta garso įrašuose. Ta daina taip pat giliai įrašyta ir žmonių širdyse. Už tai Veronikai didelis Ačiū!

Dalyvis



Vytautas Ylevičius
Iš Lietuvos fotografijos parodos 1990 metais Čiurlionio galerijoje, Chicago'je.

Valys Cugina

VELYKŲ UGNIS

*Gyvybė grįžta jau į žemę,
Ir ji nubunda po žiemos mirties –
Pavasaris gamtoj – tiktai žmogaus
Širdis šalta ir sieloje sutemė –
Velykų saulė jau prikelusi nušvies
Prisikėlimo spinduliais –
– O varpas gaus*

*Linksmi nemirtingumo giesmę
Ir jam pritaris gležni balsai karklu,
Skambėdami virš ribuliuojančio vandens –
Čia išauš ant samanų sėdėse,
Velykoms atveriant akis žiedų aklų,
Ir sieloje velykinė ugnis rusens,*

*Įžiebus žiežirbą nemarią
Į žolvario varpų maldos žodžius –
Ugnie – sudegink vijočių nuodėmių –
Ugnie Velykų – nuvalyk mus nuo dėmių!
Ir mes bangų viršūnėm eisime ant marių,
Ir amžinybė mūsų sielų neišdžius!*

susikaupusiems klausytojams tikrai pavasarišką dvelkimą. Nemažiau pasigėrėjimo vertas buvo ir Aro Buntino mikliu pirštų paskambintas Frederic Chopin „Etude“. Taip pat gražiai skambėjo ir duetas iš vienos Johann Sebastian Bach kantatos, kurį darniai sugiedoję Eglė Rūkštelė-Sundstrom su Aldona Buntinaite.

Priartėjus prie programos užbaigos, vyskupas Hansas Dumšys dėkojo programos vadovams, atlikėjams už tokį gražų pasirodymą ir sveikino bei parapijiečiams už atsilankymą šioje Giesmių šventėje. Po šių padėkos žodžių nebuvo pamiršta atsistojimu ir malda padėkoti

Viešpačiui Dievui už suteiktą galimybę pasidžiaugti giesmės šioje vakaro bendrystėje. Šių metų Giesmių vakaras užsibaigė, Ričardui Sokui vargonais grojant Joseph Rieger postliuda.

Tėviškės parapijos salėje parapijos moterų draugijos narės jau laukė choristų ir svečių prie užkandžių, kurių metu dar buvo pasikeista padėkos žodžiais, pasidžiaugta Ričardo Soko suteikta pagalba, paremiant ir šį išieivijos lietuvių pastato ramstį. Didelė padėka tenka Tėviškės parapijos choro pirmininkui Leonui Gružui, o visų daugiausia Idai Kasparaitienei už jos nepailstamą rūpestį.

Dėl JAV LB literatūrinės premijos

JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros taryba praneša dėl išieivijos grožinės literatūros 1991 metų leidinių ir rankraščių: komisija, besiruošianti įvertinti geriausią 1991 metais pasirodžiusį arba rankraštį baigtą išieivijos grožinės literatūros veikalą JAV Lietuvių Bendruomenės premijai, rado, kad iki 1992 m. kovo 31 d., kaip anksčiau buvo skelbta, ji nesusilaukė pakankamai dėmesio. Todėl knygomis ir rankraščiais pristatyti data yra pratęsiami iki 1992 m.

gegužės 5 d. Autoriai yra pagarbiamai prašomi iki minėtos dienos žemiau duotu adresu prisiųsti savo rankraščius arba 1991 metais išėjusias knygas ir nepasitikėti pilnai, kad šią pareigą atliks jų darbą išleidusi organizacija. Adresas: Alina Staknienė, 161-16 84th Avenue, Jamaica, NY 11432. Jei komisija nuspręstų, kad tarp atsiųstų veikalų nė vieno autoriaus darbas nevertas premijuoti, ši premija šįmet nebus skiriama.

JAV LB Kultūros taryba

Tėviškės parapijos giesmių vakaras

VALTERIS BENDIKAS

Kaip būdavo senovėje giedama prie šeiminio stalo, ne vien bažnyčiose arba susirinkimuose, taip šiemetinio Verbų sekmadienio pavakarėje buvo giedama Giesmių vakare Čikagos lietuvių evangelikų liuteronų Tėviškės bažnyčioje: „Tau vis giedosiu aš, kaip tik mokėsiu; aš juk Krikščionis, Tau dėkoti turiu“. Ši giesmė, Lilijai Stelmokienei pritariant vargonais, skambėjo gana didingai.

Liaudies giesmė, jau nuo Martyno Mažvydo laikų, buvo

ypačiai mėgiama evangelikų tarpe. Ūkininkas ir jo šeimyna tik po pagiedotos giesmės ėjo rytu prie darbų, o vakare, net po vasaros sunkių darbų, nuėjo poilsui tik po pagiedotų giesmių ir paskaitytų maldų. Martynas Mažvydas prie savo išleistų katekizmo jau buvo pridėjęs 11 giesmių, kurių skaičius vėliau siekė net 70 giesmių. Giesmių kūrėjais buvo lietuvių ir vokiečių kunigai. Daugelį jų vertė į lietuvių kalbą iš vokiečių, lenkų ir lotynų kalbų.

Giesmės būdavo kuriamos tuoliai lietuvių kalba. Dar neturint bendrinės kalbos, kiekvienoje giesmyno naujoje laidoje būdavo atliekami kalbos pataisymai. Vienas 1570 metais išleistas giesmynas jau turėjo net 200 giesmių, bet jisai buvo dingęs be žinios, jo neturėjo net Karaliaučiaus universiteto biblioteka. Bet, kaip kartą Martynas Nauburas rašė *Draugo* dienraštyje: „1921 metais prof. J. Gerulis Karaliaučiaus valstybiniam archyve surado vienintelę, dar užsilikusią tos laidos knygą. Jau kitais metais Kauno švietimo ministerija išleido 1570 metų giesmyno ir kitų Mažvydo raštų fotokopijas. Tokiu radiniu buvo ne tik užpildyta spraga lietuviškų giesmynų istorijoje, čia kartu ir sužinojome, kas tie Mažvydo bendradarbiai, mūsų pirmieji rašytojai, kurių nei pavardžių iki tol nebuvo girdėję“.

Todėl ir šio Giesmių vakaro pradžioje Tėviškės parapijos klebonas, vyskupas Hansas Dumšys, pasveikinęs taip gausiai susirinkusiuosius, keliais suglaustais sakiniais priminė, kad Evangelikų Bažnyčia esanti „giedanti Bažnyčia, su ilga dvasine kultūra. Mes liaupsiname Dievą giesmė ir su ja atnašaujame Jam savo talentus“.

Šių Tėviškės parapijos 40-ųjų suakutvinių metų Giesmių vakaras pradėtas trumpu Sa-

batini preliudu vargonais, kuriais grojo prieš kurį laiką iš Lietuvos atvykęs ir įvairiuose Europos miestuose jau savo vargonų rečitaliais pagarsėjęs Ričardas Sokas. Po vargonų preliudo Ričardo Soko paruoštas ir diriguojamas mišrusis choras, pritariant Robertui Mockui vargonais, atliko Charles Gounod, Christoph Willibald von Glueck, Antonio Vivaldi, Richard Wagner, Norman Ramsey ir Vlado Jakubėno kūrinius.

Didelio dėmesio klausytojų tarpe susilaukė vėl Vlado Jakubėno kantata „Prisikėlimas“, kurią kompozitorius buvo skyręs Tėviškės parapijos choro 20 metų veiklos pažymėjimui ir kuri, vadovaujant Jurgiui Lampačiui, buvo choro atlikta pirmą kartą 1971 m. balandžio 4 d. parapijos bažnyčioje. Šį kartą, atliekant šią Vlado Jakubėno kantatą, chorui dirigavo Ričardas Sokas, su Roberto Mockaus palyda pianinu. Kantatoje įspūdingai pasigirdo sena velykinė liaudies giesmės melodija ir choralas: „Tu, pritekėles Karžygy, Tu amžinai gyvasis“. Senovėje ši giesmė buvo labai mėgiama giedoti lietuvių ninkų vakare. Be šios kantatos atlikėjų tarpe buvo programos dar buvo girdimi Donnos Dumšys atliekami Felix Mandelssohn, Alfonso Mieliulio – Antonin Dvorak ir Eglės Rūkštelės-Sundstrom – David W. Guion muzikiniai kūrinių.

Šalia solistų išryškėjo ir du jauni, gabūs ir ateičiai daug žadantys instrumentalistai: Ėrikas Mikaitis – smuiku ir Aras Buntinas – pianinu. Ėrikas Mikaitis buvo programai pasirinkęs iš Antonio Vivaldi „Metų laikai“ pavasarinę dalį. Kadangi šių metų Verbų sekmadienio vakarą oras lauke buvo pasidarys gana žvarbus, Ėriko Mikaičio smuiku suakutvinių metų Giesmių vakaras pradėtas trumpu Sa-

Hear the songs of

LITHUANIA

(The first Baltic country to break away from the U.S.S.R.)

performed by

VERONIKA POVILIONIENĖ

Lithuania's most noted folk singer

FRIDAY, MARCH 6, 1992

8:00 p.m.

U.H. Music Department- Room 36
(Dole & University Avenue)

sponsored by:
The University of Hawaii Music Department
and The Lithuanian Community of Hawaii

Tickets: donation \$5.00
(students \$3.00)

Veronikos Povilionienės koncerto Havajuose plakatas.

„Mano pirmoji paroda“ Čiurlionio galerijoje

ALGIMANTAS KEZYS

Ši meno paroda buvo skiriama tiems dailininkams, kurie platesnei mūsų visuomenei pasirodo (su mažom išimtim) pirmą kartą. Ji vyko Čiurlionio galerijoje, Chicago'je nuo kovo 6 iki 15 dienos. Tai nebuvo vien „jaunųjų“ meno kūrėjų paroda — dalyvių amžius nenustatytas. Nenustatytas nė išsilavinimo laipsnis. Vieni mokyklas jau baigė, kiti jas tebelanko, tretį meną pamėgė iš prigimties. Parodoje dalyvavo 14 dailininkų.

Tauras Bublys (gyvena Chicago'je) studijavo meną Ohio State University. 1989 metais jį baigė bakalauro laipsniu (BFA). Savo fotomene Bublys vartoja įvairias technikas, mėgsta eksperimentuoti (pavyzdžiui, subraižydamas neigiamą arba ant jo tapydamas). Toldamas nuo fotografijai įprasto dokumentinio stiliaus, Bublys stengiasi ne vien kažką „parodyti“, bet ir šį tą apie rodomąjį dalyką pasakyti. Nengniai išreikšti savo mintis aiškiai įskaitomais žodžiais, kaip pavyzdžiui, įrašydamas žodžius pačiame vaizde: „Svetimi čia nevaikšto“.

Sofija Butkienė (Stankūnaitė) (gyvena Chicago'je) dalyvauja šioje parodoje „viešosios teisėmis“ — jos biografija žymiai platesnė negu pirmą kartą dalyvių. Gimė 1926 metais Šunskuose, Vilkaviškio apskrityje. Studijavo piešimą, tapybą, grafiką, ir mozaiką pas dailininką Viktorą Petravičių Chicago'je. Toliau piešimo ir tapybos mokėsi pas dailininką Povilą Kaupą, o keramikos pas M. Holiček. Studijas tęsė Daley College ir School of the Art Institute of Chicago. Nuo 1968 metų dalyvauja lietuvių ir amerikiečių parodose. Laimėjo pirmąją premiją už mozaikos kūrinių Marquette Park District parodoje 1968 metais, garbės žymenį gavo už keramikos vazą Kankakee State College 1980 metais. „Įkvėpimo menai“, sako Sofija Butkienė, „gal atėjo iš mano mamytės, kuri jau nuo jaunystės mėgo įvairius rankdarbių dirbinius. Taip pat ir iš pamiltų Lietuvos kaimo ir sodybos vaizdų“.

Olga Juknienė (gyvena Chicago'je) gimė Lietuvoje. Dailininko Vlado Vaičiūčio, mirusio Chicago'je 1979 metais, žmona. Kelerius metus ėmė meno pamokas pas dailininkę seserį Mercedes, SSC. Jos peizažai pasižymi Lietuvos krašto romantika, o natūrmortai primena dailininko Vaičiūčio naudotą stilių.

Mėta Kikutienė (gyvena Collinsville, Illinois) gimė Collinsville ir yra 74 metų amžiaus, arba, kaip ji pati sako, 74 metų „jauna“. Jos tėvai grįžo į Lietuvą 1926 metais, apsisprendę pasilikti tėvynėje. 1944 metais su vyru ji pasitraukė į Vakarus ir



„Mano pirmosios parodos“ dalyviai ir svečiai parodos atidarymo metu kovo 6 dieną Čiurlionio galerijoje, Chicago'je: (sėdi) Olga Juknienė, Sofija Butkienė, Povilas Tamulionis, Izabelė Stončienė, Mėta Kikutienė, (stovi) Čiurlionio galerijos direktorius Algis Janušas, Veronika

Švabienė, Gintarė Uogintaitė, Aurelija Vaičekauskaitė, Rita Markelytė-Dagienė, Daina Pakalniškienė, Tauras Bublys, Margarita Kulyš, Laima Švabaitė-Petrulienė, Kovas Palubinskas, Joana Valaitienė ir parodos organizatorius Algimantas Kezys. Martyno Vidzbelio nuotrauka

1947 metais atvyko į Ameriką, apsigyveno savo gimtajame Collinsville miestelyje. Tarnavo įvairiose įstaigose ir vėliau buvo įstaigos vedėja. Išėjus į pensiją pradėjo studijuoti meną Bellville College. Apie parodoje eksponuotus darbus autorė išsireiškia autobiografinėmis ir kartu svajingomis kategorijomis. Apie kūrinių „Tėvynės ilgesys“ ji taria: „O mintys pasipuošusios juostomis, skrenda į smūktelių šalį“, apie tapinį „Siekimas ir ieškojimas“: „Gyvenimo painiavose ieškau savęs“.

Jonas Kulikauskas (gyvena La Palma, California) gimė 1968 metais Kalifornijoje. Nuo 1985 iki 1989 metų studijavo meną Otis Parsons Art Institute, Los Angeles mieste. Baigęs mokslus vertėsi, piešdamas eskizus ir atlikdamas prekybinės grafikos darbus. Šiuo metu dirba meno direktoriumi kilnojimų parodų stendų gamykloje. Domisi fotografija ir grafika. Šioje parodoje rodo keturias fotografijas, vaizduojančias niūrias architektūrines panoramas, pabrėždamas jų siluetines savybes.

Margarita Kulyš (gyvena Barrington Hills, Illinois) gimė 1960 metais Toronte. Advokatė, 1983 metais gavusi teisės daktaro laipsnį De Paul universitete, Chicago'je. Dirba Illinois Department of Mental Health and Development Disabilities teisinių patarimų skyriuje. Ima meno pamokas Kaleidoscope School of Art, Barrington Hills miestelyje. Savo pirmuosiuose tapybos darbuose mėgo išreikšti abstraktinėmis formomis. Šioje parodoje eksponuoja du realistinio stiliaus darbus.

Rita Markelytė-Dagienė (gyvena Beverly Shores, Indiana) gimė Chicago'je, augo Cicero, Illinois. Baigė University of Chicago bakalauro laipsnį muzikoje, fortepijono specialybėje. Toliau studijavo kompoziciją Roosevelt

University, Chicago'je, baigė magistro laipsniu. Solistė, kontraltas. Šešerius metus dėstė muziką University of Illinois. Laisvalaikį rašo poeziją ir tapo. Parodoje eksponuoti darbai pasižymi šiuolaikinėmis ekspresionistinėmis tendencijomis — abstrakčiomis formomis, sodriomis spalvomis ir spontaniškais potėpiais, siekiančiais išreikšti giluminius autorės jausmus ir mintis. „Dievas, pasaulis, žmonės“, rašo autorė, „tai mano tapybos pagrindinis šaltinis ir įkvėpimas. Žvelgiu į šio gyvenimo tamsiąją pusę — fizinę ir dvasinę kančią, kūno mirtį, audras, emocijų sausrą — ir kartu matau nuostabaus grožio pasaulį, kur reiškiasi altruistinė meilė, saulė, ramybė... Dievas. Šios dvi gyvenimo priešingybės kažkur susiduria, ir tai yra mano kūrybos pagrindinis šūlinys...“

Markelytė-Dagienė savo kūryboje eksperimentuoja spalvomis ir išbando įvairias tapybos technikas. Bet jos paveikslų estetikoje glūdi ir, jos žodžiais tariant, „protinga struktūra“, kurią jai padiktuoja vidinis balsas, pažadintas gyvenimo tikrovės.

Daina Pakalniškienė (Skrudytė) gyvena Naperville, Illinois, gimė 1957 metais Chicago'je. Lankė University of Illinois at Chicago, baigė 1979 metais bakalauro laipsnį iš psichologijos ir filosofijos. Meną studijavo School of the Art Institute of Chicago, North Central ir DuPage kolegijose. Eksponuotuose pastelės darbuose Pakalniškienė pateikia akto interpretaciją, imdama moterį savo modeliu. Jos moteris svajinga, susimąsčiusi, viliojanti besigėrinti savo fizionomijos grožiu. Šiuose darbuose Pakalniškienė pasireiškia ir kaip spalvininkė, išgaudama beveik monochromatinį pilkumą iš gana sudėtingų vaivorykštinių atspalvių.

Kovas Palubinskas (gyvena

Chicago'je) gimė 1966 metais Los Angeles. Meno istorijos mokslus baigė Loyola universitete, Chicago'je. Didelio formato drobėse vitražiniu metodu aprėžtas tamsių linijų formas, paaštrintas šviesių linijų dubletais, pavadino „Komunikatu“, „Atvaizdu“, „Užtemimu“, „Himnu“. Apie šią savo tapybą autorius filosofuoja: „Mano menas liečia tuštumą ir jos užpildymą. Bandau įžiūrėti grožį paprastuose dalykuose, kuriuos išreiškia nepaprastais būdais“.

Neris Pupitė-Palūnienė (gyvena Seattle, Washington) pradėjo dirbti su moliiu 1988 metais. Pavyzdžiui ėmė Seattle mieste gyvenančių Anitos ir Rimo Bajoraičių molio dirbinius. Profesija Neris yra vaistinė, baigusi University of Illinois Medical College of Pharmacy Chicago'je. Apie savo meną ji rašo: „Man Šiaurės Vakarų gamta dvasia kelia / Čia kalnai padanges remia / Ir mėlynas dangus paryškina miškus / O kai kada migla ir rūkas, lyg akvarelės / Sulieja horizontą į mistišką pasaulį / Norisi paimti žemės elementus / Ir paversti molio luitą į puodą, lėkštę ar asotį / Aprėdyti jį, lyg drugelį, mėlynom spalvom“.

Izabelė Stončienė (gyvena Chicago'je) 26 metai kaip dirba University of Illinois at Chicago elektroninio mikroskopo technike. Jos išaiškintomis nuotraukomis pagrindžiamos gydytojų, mokslinių laipsnių, aspirantų, magistrų, daktarantų parašytos tezės, nuotraukos rodomos skaidrėse studentams ir suvažiavimuose. Nuo 1981 iki 1986 metų Stončienė tame pačiame universitete lankė keramikos meno vakarines pamokas ir vienerius metus vitražų klasę. 1977 metais lankė Jaunimo centro keramikos kurso pamokas dr. M. Holiček, vėliau studijavo grafiką pas dailininką Biskį ir piešimą pas dailininkę seserį Mercedes, SSC. Su savo

darbais dalyvavo Jaunimo centre mėgėjų parodoje, Chicago'je, Toronte. Ketverius metus lankė vakarinius keramikos kursus Daley College, Chicago'je. Eksponuojamose darbuose atsispindi poetiška spalvų ir formų nuotaika bei klasikinių linijų grakštumas.

Laima V. Švabaitė-Petrulienė (gyvena Lockport, Illinois) gimė 1961 metais Chicago'je. Jos pirmoji meno mokytoja buvo mama, dailininkė Veronika Švabienė. Jai dar mažai esant, jos kartu eidavo į dailininkės sesers Mercedes, SSC meno pamokas Chicago'je. Iš mamos Laima pramoko piešti ir susipažino su kai kuriomis meninės išraiškos technikomis. Vėliau studijavo meną Daley College ir University of Illinois at Chicago. Specializavosi griežtuosiuose moksluose. Jos labiausiai mėgstama technika yra pieštukas. Savo jausmus ir svajones išreiškia sapnų įvaizdžiais, dažnai pasiremama erotinėmis užuominomis ir siurrealistinėmis vaizdų konstrukcijomis. „Mene“, sako Laima, „atsipalaiduojau nuo kasdienybės, pereinu į antgamtinį-mistinį pasaulį. Savo kūryboje noriu pabrėžti estetinių linijų ir formų grakštumą ir atskleisti sielos paslaptis mintis“.

Aurelija Vaičekauskaitė (gyvena Chicago'je) gimė Lietuvoje 1964 metais. Kaune lankė Naujajio meno mokyklą, dailės skyrių. 1979 metais su tėvais atvyko į JAV, apsigyveno Chicago'je. Studijavo tapybą ir piešimą. 1989 metais baigė mokslo su BFA laipsniu. Besimokydama dalyvavo mokyklos rengiamose parodėse ir baigiamajame BFA parodoje. Vaičekauskaitės darbuose dominuoja moters figūra, kuri jai tampa priemonė išreikšti asmeninius išgyvenimus ir išpūdžius. „Nuo pat vaikystės pamilau pasakas ir legendas“, rašo Vaičekauskaitė. „Vėliau tai išsiplėtė į stiprų potraukį ir susidomėjimą pasamone, mitologija ir sapnais. Meno tapyba ir piešimas pasidėrė kelione į savo vidinį pasaulį ir savotišką savęs pažinimą. Pasakų ir sapnų motyvai savaimė ir išskyla mano kūryboje. Čia jie tampa mano išgyvenimų simboliais“.

Joana Paltarokaitė-Valaitienė (gyvena Western Springs, Illinois) gimė ir augo Lietuvoje. 1947 metais pradėjo studijuoti mediciną Tuebingene, Vokietijoje. Atvykusi į Ameriką, studijavo mikrobiologiją University of Chicago. Studijas baigė magistro laipsniu. Du semestrus mokėsi tapyti pas mokytoją Richelieu Lyons Township gimnazijoje. Nors griežtieji mokslai užėmė didesnę jos gyvenimo dalį, menas ir poezija jai visuomet padėjo geriausiai save išreikšti. Valaitienės tapyba — suabstraktinti gamtos motyvai, išreiškiantys nuotaikas ir autorinių išgyvenimų momentus. Pati dailininkė vadina savo paveikslus „psichologiniais fragmentais“.

Aleksandro Štromo paskaita: „Dabartinė Lietuva ir demokratija“



Aleksandras Štormas

Ateinantį penktadienį, balandžio 24 dieną, 7:30 v.v. Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Čikagoje, profesorius Aleksandras Štormas skaitys paskaitą „Dabartinė Lietuva ir demokratija“.

Paskaitoje dr. Štormas aptvėrs demokratijos Lietuvoje istorines tradicijas ir nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymo bei jos demokratinių institucijų kūrybos raidą 1990-1992 metais. Prelegentas analizuos atsikuriančios Lietuvos valstybės politinę santvarką bei įstatymų leidybą ir tuo pagrindu demokratijos Lietuvoje įtvirtinimo galimybes.

Nuomonės ir pastabos

Apie „Aštuonių lapų“ naująjį leidimą

Prieš dvejus metus į mane kreipėsi „Vagos“ leidykla, pakeltinusi išleisti *Aštuonių lapų* Lietuvoje. Kadangi ši knyga buvo rašyta labai seniai, nutariau padaryti antrą jos redakciją ir tam darbui pašvenčiau septynis mėnesius. Iš sykiu naująjį rankraštį siuntinėjau į Vilnių dalimis, bet, laimei, kaimynystėje atsirado maloni viešnia, besiruošianti grįžti į Lietuvą. Tąsą dar kartą visą knygą perrašiau, ir „Vagos“ leidyklai buvo įteiktas pilnas tekstas, viename voke. Jo gavimą lietuvių prozos redakcijos vedėjas Alijušas Grėbliūnas patvirtino 1990.07.6 laišku: „Pagaliau gavau Jūsų paketą: paskutinę redakciją, nuotrauką ir laiškėlį“.

Dėl man nežinomų priežasčių „Vagos“ leidykla naujojo teksto nepasinaudojo. Atrodo, kad buvo susikaupta ties senąja knyga. Tačiau Lietuvoje išleisti *Aštuonių lapų* nėra pirmojo leidimo išitikimas pakartojimas: apitau ir kelis naujus savo nurodymus. Svarbiausia, neleistina savivaliauta. Asmuo, kuriam šis darbas buvo patikėtas, gana laisvai keitė žodžius, stumdė tekstą, žalodamas mano sakinio ritmą, dažnai iškreipdamas ir mintį. Tad susiklostė labai savotiškas gaminyš, kurį

pamargina daugybė korektūros klaidų. Spaudos negerovės stebina: praleisti ne tik žodžiai, eilutės, bet net ištisos pastraipos. Ligšiol man dar nebuvo tekę gėti, kad rimta leidykla taisytų raides rašalų (ar pieštukų?), kaip padaryta *Aštuoniuose lapuose*. Priešlapyje įrašyta: „Autorės pataisytas leidimas“. Nuo šio įrašo aš turiu aiškiai atsiriboti. Lietuvoje išleisti *Aštuonių lapų* nėra autorės pataisytas leidimas: tai leidyklos apgadintas leidimas. Knygoj aprašytų įvykių seka išliko nesuluosinta, tačiau dingo daug mažų, mano svarbių dalykų, kuriuos branginau ir ties kuriais darbuvausi.

Naujoji (tikroji) *Aštuonių lapų* versija buvo padauginta trim fotokopijom, kurios yra globotum bičiuliškuose archyvuose: Lietuvoje ir išeivijoje. Prie teksto prijungiau ir savo susirašinėjimo su „Vaga“ fotokopijas.

Pastaruoju metu pasitaiko staigmenų, kurios Vakaruose būtų neįtikėtinos: vienas mano draugas seneniai apstulbo, kai jo straipsnyje redaktorius (Lietuvoje) „pataisė“ Vaizganto ir Čiurlionienės kalbą citatose.

Birutė Pūkelevičiūtė
Daytona Beach, Florida

Maceina tarp religijos ir filosofijos

(Atkelta iš 2 psl.)

gyvenimų lieka žmogui dvi išeitys: arba nusižudyti, arba bandyti surasti kokią nors prasmę tuose griuvėsiuose, stengtis prarastą gyvenimo harmoniją atkurti. Maceina kaip tik ir pasirinko antrąjį kelią ir kūrė, ir rašė, ir ieškojo gyvenimo esmės ir prasmės. Jis ieškojo paaiškinimų ir tikėjo atradęs šiek tiek šviesos kai kuriuose paaiškinimuose, juos pasisavino ir su jais kūrė savo filosofiją, kurią būtų galima apibūdinti kaip „laisvą savo gyvenimo kūrimo filosofiją“. Bet kaip pats Hegel'is yra pasakęs, „gyvenimas nėra filosofija ir filosofija nėra gyvenimas“.

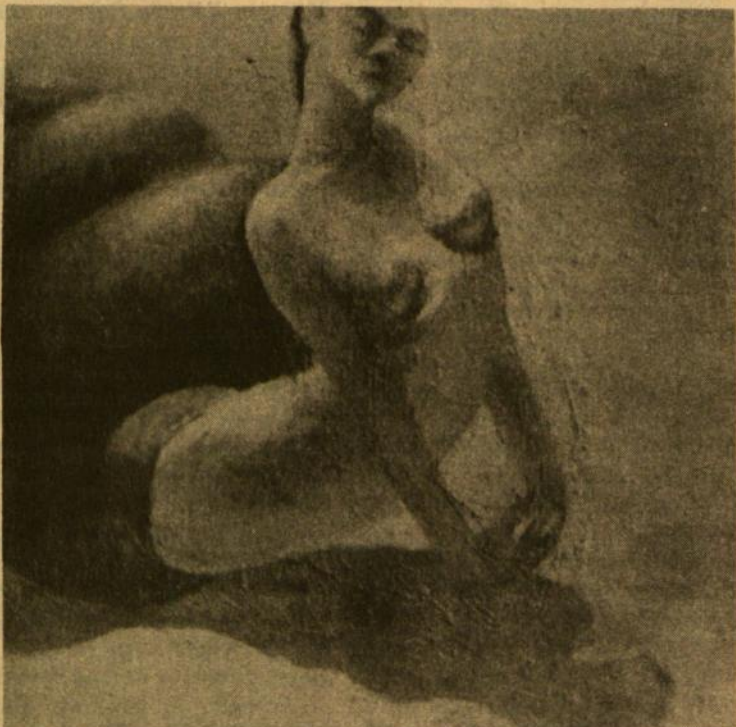
NUORODOS

1 Antanas Maceina, *Religijos filosofija*. Putnam CT, 1976, p. 8.
2 Antanas Maceina, *Dievas ir laisvė*. Oak Lawn IL: Ateitis,

1985, p. 32.

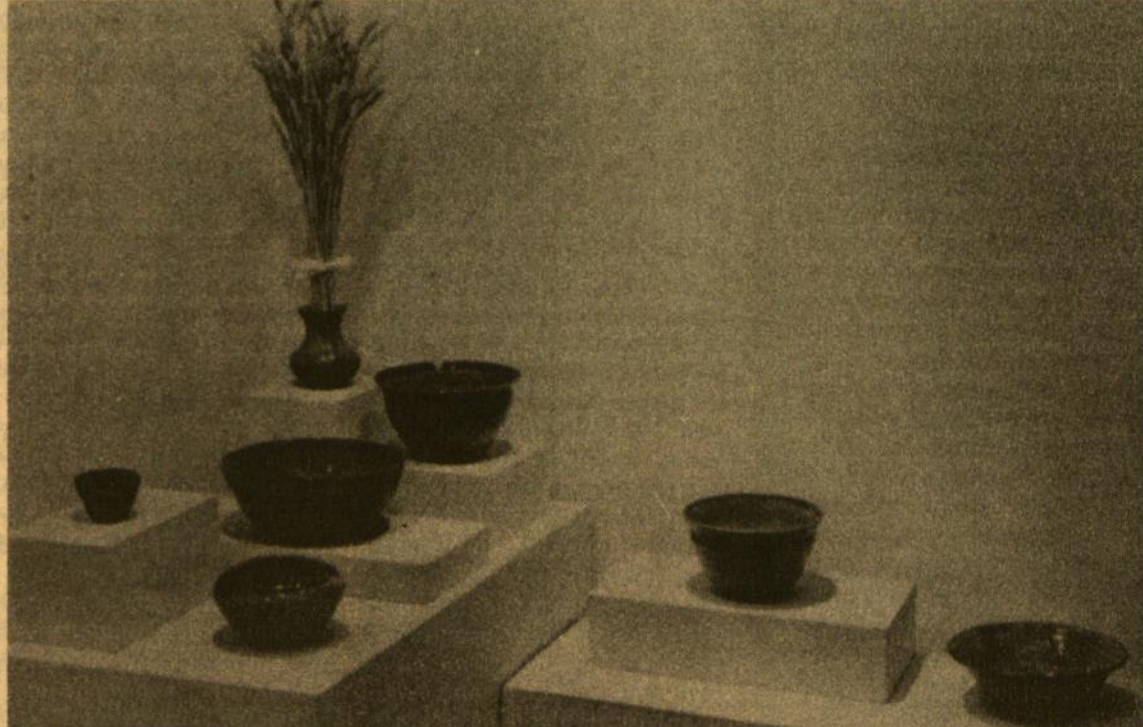
3 Antanas Maceina, *Jobo drama*. Freiburg: Venta, 1950, p. 191.

4 „Dievas ir laisvė“ (DI), p. vii.
5 DI, p. 5.
6 DI, p. 11.
7 DI, p. 41.
8 DI, p. 41.
9 DI, p. 41.
10 DI, p. 41.
11 DI, p. 42.
12 DI, p. 42.
13 DI, p. 42.
14 DI, p. 42-43.
15 DI, p. 43.
16 DI, p. 44.
17 DI, p. 45.
18 DI, p. 45.
19 DI, p. 46.
20 DI, p. 47.
21 DI, p. 48.
22 DI, p. 43.
23 DI, p. 48.
24 DI, p. 49.
25 DI, p. 50.
26 DI, p. 51.
27 DI, p. 52.



Aurelija Vaičekauskaitė

„Sapnas“ 1991
Aliejus, 30" x 30"



Neris Pupitė-Palūnienė. Puodai, indai ir vazos. 1991. Šiaurės Amerikos Dakota regiono raudonas molis, kobalto glazūra.